

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشکده هنرهای تجسمی

پایان نامه تحصیلی جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته عکاسی

عنوان

سیر تحول عکاسی ورزشی در ایران (۱۳۶۰ تا ۱۳۹۰)

استاد راهنما

دکتر جواد سلیمی

عنوان بخش عملی

عکاسی از بانوان ورزشکار

استاد راهنمای بخش عملی

دکتر محمد خدادادی مترجم زاده

نگارش و تمقیق

غزال عربی

بهمن ۱۳۹۲

تعهد نامه

اینجانب غزال عربی اعلام می دارم که تمام فصل‌های این پایان نامه و اجزاء مربوط به آن برای اولین بار (توسط اینجانب) انجام شده است. برداشت از نوشته‌ها، کتب، پایان‌نامه‌ها، اسناد، مدارک و تصاویر پژوهشگران حقیقی یا حقوقی (فارسی و غیرفارسی) با ذکر مآخذ کامل و به شیوه تحقیق علمی صورت گرفته است.

بدیهی است در صورتی که خلاف موارد فوق اثبات شود مسوئلیت آن مستقیماً به عهده اینجانب خواهد بود.

تاریخ

امضاء

تقدیم به پدر و مادر عزیزم برای حمایت و فداکاریشان

غزال عربی

بهمن ۱۳۹۲

با تشکر از راهنمایی‌های استادان گرانقدر
دکتر جواد سلیمی و دکتر محمد خدادادی مترجم زاده
و
با سپاس از آقای فرهاد سعیدی
و همسر عزیزم

چکیده

رشد رسانه‌ی عکاسی و گسترش کارکردهای آن، شاخه‌های مختلفی را به همراه آورد که از شاخص-ترین آن‌ها عکاسی مطبوعاتی است. در این میان عکاسی مطبوعاتی بنا به کاربردهایش به حوزه‌های متفاوتی می‌پردازد که یکی از مهمترین این حوزه‌ها عکاسی ورزشی است. با توجه به استقبال بالای مردم در همه‌ی جوامع از ورزش و رویدادهای ورزشی، این شاخه از عکاسی دارای عملکرد اجتماعی چشمگیری است. بنابراین شناخت روند تحولات تاریخی این رشته و سیر تغییرات آن به ویژه در ایران، برای رسیدن به راهکارهای مؤثرتر در این گونه از عکاسی و رشد کیفی آن ضروری به نظر می‌رسد. در این پژوهش روشی تطبیقی و مقایسه‌ای برای بررسی این سیر تحول در عکاسی ورزشی ایران به کار رفته و بر این اساس، محدودیت‌ها و نقاط قوت این شاخه از عکاسی در هر دوره مورد بررسی قرار گرفته است. در این‌جا حوزه‌ی مورد مطالعه شامل چندین دهه از فعالیت عکاسان ورزشی در مطبوعات ورزشی ایران بوده و مطبوعات این سده با یکدیگر مقایسه شده‌اند تا تصویر واضح‌تری از روند تحولات عکاسی ورزشی ایران در دهه‌های اخیر ارائه شود.

عکاسی ورزشی در ایران از آغاز تا به امروز نه به عنوان یک رشته از عکاسی بلکه به شکل امری مکمل در ارائه اخبار ورزشی و عاملی برای زیبا سازی در صفحه بندی نشریات نمایان شده است. این نوع برخورد با عکاسی ورزشی نتیجه‌ی نداشتن مدیریت صحیح در این زمینه و نبودن آموزش-های تخصصی می‌باشد. همچنین در مقایسه نشریات چاپ شده می‌توان دید که دهه ۶۰ دوران رکود عکاسی ورزشی ایران است که این روکود با روند کندی رو به پیشرفت بوده تا جایی که در دهه ۸۰ شاهد پیشرفت کیفی و کمی نشریات هستیم، هر چند این پیشرفت باز هم نتوانسته است ماهیت عکاسی ورزشی را آنچنان که باید نشان دهد و همچنان نیازمند رسیدگی در زمینه آموزش و هدایت عکاسان این رشته می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: عکاسی ورزشی، ایران، روزنامه ورزشی، تجهیزات عکاسی ورزشی

فهرست مطالب

چکیده.....	۵
فهرست مطالب.....	و
فهرست تصاویر.....	ح
فهرست جداول.....	ط

فصل یک: کلیات

مقدمه.....	۱
طرح مساله.....	۴
اهداف و سوالات تحقیق.....	۴
پیشینه تحقیق.....	۵
روش تحقیق.....	۶

فصل دوم: عکاسی مطبوعاتی

فتوژورنالیسم (عکاسی مطبوعاتی).....	۷
تاریخچه عکاسی مطبوعاتی جهان.....	۱۱
تاریخچه عکاسی مطبوعاتی ایران.....	۱۸
نخستین نشریات مصور ایران.....	۲۳
تقسیم بندی عکاسی مطبوعاتی.....	۲۴

فصل سوم: عکس ورزشی

انواع عکس ورزشی.....	۲۹
عکس ورزشی در خبر رسانی.....	۳۱
عکس بیان گر یک رویداد ورزشی.....	۳۳
عکس ورزشی و واکنش های تماشاگر.....	۳۴
ضرورت داشتن زیرنویس برای عکس های مطبوعاتی.....	۳۶
نکات فنی در عکس ورزشی.....	۳۹
تجهیزات عکس ورزشی.....	۴۸

۵۰.....خصوصیات یک عکاس ورزشی.....

۵۳.....ارتباط لحظه قطعی با عکاس ورزشی.....

فصل چهارم: عکاسی ورزشی ایران

۵۸.....نگاهی به آغاز عکاسی ورزشی مطبوعاتی در ایران .....

۶۱..... بررسی عکس های ورزشی نشریات سال های ۱۳۶۰ تا ۱۳۹۰ در ایران .....

فصل پنجم : نتیجه گیری

۸۶.....نتیجه گیری.....

۹۱.....فهرست منابع فارسی.....

۹۲.....فهرست منابع لاتین.....

۹۳.....فهرست منابع تصویر.....

۹۸.....گزارش بخش عملی.....

۱۰۶.....پیوست.....

۱۲۹.....چکیده انگلیسی.....

فهرست تصاویر

- تصویر شماره ۱: ناصرالدین شاه در آخرین سفر خود به بریتانیا سال ۱۸۸۹ ..... ۱۱
- تصویر شماره ۲: -تصویر اولین شماره روزنامه اخبار مصور لندن سال ۱۸۴۲ ..... ۱۱
- تصویر شماره ۳: روزنامه دیلی گرافیک سال ۱۸۸۹..... ۱۲
- تصویر شماره ۴: - تمرینات تیم ملی فوتبال زنان ایران ۱۳۸۸..... ۲۹
- تصویر شماره ۵: : مربی بسکتبال تیم راکت اسکواد ۳۰
- تصویر شماره ۶: - فرهاد مجیدی ستاره استقلال در حال گل زدن در دربی ۶۹..... ۳۲
- تصویر شماره ۷: رولن گاردنر بعد از کسب مدال طلای المپیک..... ۳۴
- تصویر شماره ۸: خود زنی هوادار استقلال بعد از خداحافظی فرهاد مجیدی..... ۳۵
- تصویر شماره ۹: بازیکن ویرجینیا در حال پرش در بازی‌های مدرسه‌ای ۳۷
- تصویر شماره ۱۰: - مسابقات فرمولا ۱، ۲۰۱۰ آمریکا..... ۴۱
- تصویر شماره ۱۱: تمرینات کیوان قنبر زاده برای رسیدن به آمادگی المپیک لندن..... ۴۲
- تصویر شماره ۱۲: - مسابقات بین المللی اسکی روی چمن دیزین ۱۳۸۴..... ۴۴
- تصویر شماره ۱۳: مسابقات بسکتبال ۲۰۱۱ در امریکا،..... ۴۵
- تصویر شماره ۱۴: - نیوشا توکلیان در حاشیه بازی تیم ملی فوتبال بانوان ایران..... ۴۸
- تصویر شماره ۱۵: مرحوم پهلوان محمود سیاسی..... ۵۹
- تصویر شماره ۱۶: عکس نمایشی از پهلوانان قدیمی..... ۵۹
- تصویر شماره ۱۷: اولین شماره از هفته‌نامه کیهان ورزشی ۱۸ آذر سال ۱۳۳۴..... ۶۴
- تصویر شماره ۱۸: مسابقه بوکس در شماره اول روزنامه کیهان سال ۱۳۳۴..... ۶۵
- تصویر شماره ۱۹: روزنامه فضیلت شماره ۳ اسفند ۱۳۶۸..... ۶۶
- تصویر شماره ۲۰: روزنامه فضیلت شماره ۳ اسفند ۱۳۶۸ ..... ۶۶
- تصویر شماره ۲۱: کیهان ورزشی ۲۳ فروردین ۱۳۶۵، مسابقات باشگاه های اروپا..... ۶۹
- تصویر شماره ۲۲: کیهان ورزشی ۷ آذر ۱۳۶۵ ..... ۶۹
- تصویر شماره ۲۳ هفته‌نامه دنیای ورزش ۲۹ مرداد سال ۱۳۶۲..... ۷۰
- تصویر شماره ۲۴: روزنامه هدف ۲۴ مرداد ۱۳۶۴..... ۷۰
- تصویر شماره ۲۵: روزنامه گل ۱۲ دی ۱۳۸۴ ..... ۷۱
- تصویر شماره ۲۶: ماهنامه تماشاگران ۳۰ شهریور ۱۳۷۱ ..... ۷۲
- تصویر شماره ۲۷: هفته‌نامه دنیای ورزش ۳۰ شهریور ۱۳۷۰..... ۷۳

تصویر شماره ۲۸: مجله کیهان ورزشی ۹ دی ۱۳۸۵.....	۷۴
تصویر شماره ۲۹: ماهنامه ورزش دانشگاه انقلاب ۲۴ شهریور ۶۷.....	۷۵
تصویر شماره ۳۰: هفته‌نامه دنیای ورزش شنبه ۲۰ مهر ۱۳۷۰.....	۷۵
تصویر شماره ۳۱: تصویر ۳۱-روزنامه ابرار ورزشی ۲ تیر ۱۳۸۹.....	۷۶
تصویر شماره ۳۲: تیم ملی بسکتبال ایران در مسابقات ۲۰۰۶ دوحه.....	۷۸
تصویر شماره ۳۳: عکس توپ جمع کن ۱۳۶۴.....	۷۹
تصویر شماره ۳۴: امیر قلعه نویی در حاشیه دربی ۱۹ اسفند ۸۴.....	۷۹
تصویر شماره ۳۵: روزنامه خبر ورزشی ۴ شهریور ۱۳۸۵.....	۸۱
تصویر شماره ۳۶: مجله کیهان ورزشی ۶ آبان ۱۳۸۵.....	۸۲
تصویر شماره ۳۷: هفته‌نامه کیهان ورزشی ۲۸ آذر.....	۸۴
تصویر شماره ۳۸: هفته‌نامه کیهان ورزشی ۲۰ مرداد ۱۳۷۵.....	۸۵

فهرست جداول

جدول شماره ۱: عناوین روزنامه‌ها.....	۶۳
جدول شماره ۲: عناوین ماه‌نامه و فصل‌نامه‌ها.....	۶۴
جدول شماره ۳: عناوین هفته‌نامه‌ها.....	۶۵

فصل اول:

کلیات

با پیدایش و رشد عکاسی، نوع نگرش آدمی به جهان و خویش تغییر کرده است. عکاسی در طول تحولات خود، بسیاری از کیفیات اجتماعی و فرهنگی را تغییر داده و امروزه به یکی از پایه‌ها و ابزارهای ارتباطی و شکل‌دهی به هویت جمعی تبدیل شده است. این رسانه با فراگیر شدن و گسترش حوزه‌ی تأثیراتش، کارکردهای متفاوتی را به خود گرفت و به تبع آن، ژانرهای متفاوتی در آن پدید آمد. یکی از مهمترین و پرطرفدارترین گونه‌های عکاسی در چیزی بروز یافت که با عنوان فتوژورنالیسم شناخته می‌شود. فتوژورنالیسم که به تدریج به ابزاری کارآمد در زندگی و تعامل اجتماعی بدل شد، نقش مهمی را در تکوین هویت در جوامع امروزی به خود اختصاص داده و به نوبه‌ی خود، به شاخه‌های متفاوتی تقسیم شده است. از مهمترین و پویاترین بخش‌های این حوزه، عکاسی ورزشی است که به دلیل گستره بالای مخاطبانش، عملکرد اجتماعی مهمی دارد و می‌تواند در ارتقاء فهم و سلیقه بصری مردم تأثیرگذار باشد، از این رو باید مورد توجه ویژه‌ای قرار گیرد. این پژوهش به بررسی این گونه عکاسی در ایران و در یک بازه‌ی زمانی نسبتاً طولانی اختصاص یافته و در آن، مسیر تحولات کمی و کیفی در این حوزه دنبال شده است.

فصل دوم به حوزه‌ی عکاسی مطبوعاتی اختصاص دارد که از مهمترین و پرکاربردترین بخش‌های مطبوعات است. عکاسی چند دهه پس از پیدایش، با رشد و تحولاتی که در عرصه‌های تکنیکی از سر گذراند به صورت ابزار سودمندی در اطلاع‌رسانی درآمد و از این رو به تدریج شروع به ایفاء نقش در بستر مطبوعات کرد. خواهیم دید این رسانه از همان ابتدا در غنی‌تر ساختن مطبوعات و گسترش کاربردهای آن‌ها، بسیار تأثیرگذار بوده است. علاوه بر بررسی تاریخی عکاسی مطبوعاتی در جهان، سیر تحولات این گونه از عکاسی در ایران و زمینه‌های رشد آن در این کشور نیز بررسی شده است. در این بخش با مروری بر روند شکل‌گیری و رشد عکاسی مطبوعاتی، بحث مفصلی به فتوژورنالیسم اختصاص یافته است، تاریخچه آن، روند تغییرات تاریخی‌اش و شاخه‌های مختلفی که ذیل آن قرار می‌گیرند. شناخت بهتر ویژگی‌ها و سیر تحولات عکاسی ورزشی، مستلزم

شناخت فتوژورناليسم و مؤلفه‌های آن است. ودر ادامه عکس ورزشی به عنوان گونه‌ی مشخصی از عکس مطبوعاتی مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل سوم به این شاخه از عکاسی به همراه گونه‌های آن، شرایط و تجهیزات مرتبط با آن، و مفاهیمی که در این حوزه مطرح هستند می‌پردازد. عکاسی ورزشی که به تدریج در درون عکاسی مطبوعاتی شکل گرفته است، محدودیت‌ها و ضروریات خاص خود را دارد و در همه جا از جمله در ایران، روند روبه‌رشدی را پشت سر گذاشته است. هرچند تحولات این رشته، مانند دیگر شاخه‌های فتوژورناليسم، پیوندی ناگسستنی با شرایط و تحولات اجتماعی دارد. از این رو برخی تغییرات اجتماعی مانند انقلاب اسلامی، تغییرات بعضاً گسترده‌ای را در آن پدید آورده‌اند که برخی به ارتقاء کیفیت آن مدد رسانده‌اند و در برخی موارد دیگر، این تغییرات با افت کیفیات این رشته همراه بوده است. در عین حال این شاخه از عکاسی، وابستگی نسبتاً زیادی به ملزومات تکنیکی و ابزارها دارد. در نتیجه محدودیت‌های تکنیکی در دوره‌های قبل‌تر، نقایص و ایرادهایی را در آن ایجاد کرده‌اند که به افت کیفیت عکس‌ها انجامیده است. این امر به خصوص در ایران که فاقد تکنولوژی ساخت تجهیزات عکاسی بوده، بیشتر مشاهده می‌شود. از سوی دیگر رشد تکنولوژی عکاسی و امکان دسترسی بیشتر به چنین پیشرفت‌هایی، ویژگی‌های این نوع از عکاسی را تا حد زیادی بهبود بخشیده و ارتقاء کیفیت آن را به همراه داشته است. در این فصل همچنین یکی از مفاهیم مهم مطرح در فتوژورناليسم یعنی ایده‌ی لحظه قطعی تشریح شده و به تأثیرات آن به ویژه در حوزه‌ی عکاسی ورزشی پرداخته شده است. امری که هنوز هم در میان عکاسان ورزشی فعال در مطبوعات، به حد کافی مورد توجه قرار نمی‌گیرد و همچنان نزد برخی عکاسان، دستمایه‌ای برای سوءتعبیر است.

فصل بعد به چندوچون عکاسی ورزشی در ایران می‌پردازد. در این راستا، باز هم مروری تاریخی بر روند تغییرات این رشته در ایران انجام شده و در عین حال یک بررسی تطبیقی صورت گرفته است. این بررسی می‌تواند سیر تحولات عکاسی ورزشی در ایران و افت‌وخیزهای موجود در کیفیت مطبوعات ورزشی در ایران را بهتر نشان دهد. باید توجه داشت که در هر کشوری، آنچه

سطح کیفی عکاسی ورزشی را تعیین می‌کند، علاوه بر پیشرفت‌های تکنولوژیک، کیفیت و نحوه مدیریت مطبوعات ورزشی است. هرچند با رشد و گسترش اینترنت در دهه‌های اخیر، این نقش تا حدودی به سایت‌های خبری واگذار شده است. اما همچنان مطبوعات مخاطبان وسیعی در سطح جامعه دارند و رشد و بهبود آن‌ها در ویژگی‌ها و روحیات جامعه تأثیر بالایی دارد. در راستای این پژوهش، مصاحبه‌هایی با چندین عکاس ورزشی صورت گرفته که در ادامه‌ی این فصل گنجانده شده‌اند. این مصاحبه‌ها و گفته‌های این افراد که همه از عکاسان باتجربه این رشته هستند، می‌تواند زوایای دیگری از این حوزه را نمایان سازد و برخی کاستی‌ها و ایرادها را که در دوره‌هایی به افت این گونه از عکاسی در ایران منجر شده‌اند و روند پیشرفت آن را مختل ساخته‌اند، آشکار کند.

طرح مساله

یکی از جذابیت‌های عکاسی ثبت لحظه‌هایی است که در چند هزارم ثانیه رخ می‌دهد و چشم انسان قادر به دیدن آن نیست. این شاخه از عکاسی از همان سال‌های اولیه اختراع آن مورد توجه عکاسان بوده است، ادوارد مایبریج^۱ در سال ۱۸۷۷ میلادی از حرکت اسب‌ها برای اولین بار عکاسی کرد و به کمک آن توانست حرکات پاهای اسب که در هنگام دویدن تشخیص آن برای چشم انسان بسیار سریع بود را ثبت نماید. می‌توان عکس‌های مایبریج را آغاز عکاسی ورزشی دانست. عکاسی ورزشی زیر شاخه عکاسی خبری است که نه تنها در مطبوعات بلکه در تبلیغات و فرهنگ‌سازی ورزشی نیز جایگاه ویژه‌ای دارد. ورزش جنبه‌های مالی عظیمی دارد برای مثال می‌توان به فوتبال تنیس و گلف اشاره کرد. بازیکنان چند میلیونی خرید و فروش می‌شوند و باشگاه‌ها میلیون‌ها دلار هزینه می‌کنند تا یک بازیکن سرشناس را جذب کنند، از آنان عکس‌های تبلیغاتی و ورزشی می‌گیرند تا به خوانندگان و میلیون‌ها طرفدار ارائه دهند. با توجه به کاربرهای متنوع عکاسی ورزشی بررسی تاریخیچه و سیر تحولات آن در ایران می‌تواند به شناسایی نقاط ضعف و قوت آن و همچنین ایجاد دیدگاه روشنتری برای متخصصان این رشته کمک کند.

اهداف و سوالات تحقیق

- ۱- تعیین تاریخ آغاز عکاسی ورزشی در ایران.
- ۲- به دست آوردن دوره‌های اوج و افول عکاسی ورزشی ایران.
- ۳- شناسایی مهمترین عکاسان ورزشی ایران.

---

^۱- Edward Muybridge

۱- عکاس ورزشی از چه تاریخی در ایران شروع شده است؟

۲- مهمترین عکاسان ورزشی ایران چه کسانی بوده‌اند؟

۳- تجهیزات عکاسی تا چه اندازه توانسته به پیشرفت این شاخه از عکاسی کمک کند؟

پیشینه تحقیق

در زمینه عکاسی ورزشی پژوهش کاملی صورت نگرفته، ولی در چند مقاله و پایان‌نامه که مربوط به عکاسی خبری می‌باشد اشاره‌ای نیز به این مقوله شده است.

خسرو معتمد (۱۳۷۲) در مقاله خود با عنوان "جستارهایی پیرامون نخستین جلوه‌های فتوژورنالیسم حرفه‌ای (عکاسی روزنامه‌ای) در ایران" به بررسی تاریخ عکاسی خبری ایران و نخستین روزنامه‌های مصور می‌پردازد.

امیر حسین ناصری، (۱۳۸۴) در مقاله خود با عنوان "شکارچیان لحظه‌ها؛ عکاسی ورزشی در ایران از آغاز تا امروز" به معرفی اولین عکس‌ها و روزنامه‌های ورزشی می‌پردازد همچنین وی در مقاله خود اولین عکس‌های ورزشی را از نظر کیفیت مورد بررسی قرار می‌دهد.

مجید مردانیان، (۱۳۷۹) در پایان‌نامه خود با عنوان "فتوژورنالیسم: عکاسی خبری ایران و جهان" با مروری بر عکاسی خبری در جهان و چگونگی کار آنان سعی کرده نحوه کار عکاسان و نقطه نظرات آنها را بیان کند. در بخشی نیز به عکاسی ایران پرداخته است.

پگاه ریحانی، (۱۳۸۱) در پایان‌نامه خود با عنوان "بررسی تحلیلی و تطبیقی شاخه‌های عکاسی مطبوعاتی" به ارائه تعریفی صحیح از فتوژورنالیسم و تحلیل و تشریح گرایش‌ها و زیر مجموعه‌های آن پرداخته است. در راستای تحقق اهداف، ابتدا تاریخچه‌ای در مورد شکل‌گیری فتوژورنالیسم و سیر تحول آن ارائه شده و سپس به تعریف واژه و ماهیت فتوژورنالیسم پرداخته شده است. زندگی‌نامه چند تن از عکاسان برجسته نیز ارائه شده و تعدادی از آژانس‌ها و جایزه‌های مطرح عکاسی معرفی شده‌اند.

در این باب هیچ مطلبی در قالب کتاب و پایان نامه وجود ندارد و به غیر از چند مقاله عکاسی خبری و عکاسی ورزشی که در روزنامه‌ها به چاپ رسیده پژوهش دیگری انجام نشده است. لذا انجام چنین تحقیقی لازم است. در این تحقیق عکاسی ورزشی ایران از سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۹۰ مورد بررسی قرار می‌گیرد.

روش تحقیق

این تحقیق از نوع مطالعات کیفی می‌باشد و بر اساس روش توصیفی تحلیلی انجام شده است. در این پژوهش از روش میدانی و کتابخانه‌ای و مصاحبه با پیشکسوتان این شاخه برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است.

فصل دوم: عكاسى مطبوعاتى

فتوژورنالیسم (عکاسی مطبوعاتی)

فتوژورنالیسم یک لغت مرکب شامل عکس (photo) و ژورنالیسم (Journalism) است که در سال ۱۹۲۴ برای اولین بار توسط فرانک لاترموت^۱ مطرح شد (مور، ۱۳۸۳، ۲۹). در دهه‌های اخیر واژه‌ی عکاسی خبری، معنایی در حکم فرزند ناخوانده برای فتوژورنالیسم داشت که البته مفهوم کلی فتوژورنالیسم با مجلات اواخر دهه ۱۹۳۰ مانند لایف^۲ و پیکچرپست^۳ شکل گرفت. قسمت عمده‌ی عکس‌های خبری که در یک روزنامه یا مجله به چاپ می‌رسیدند از لحاظ هنری ارزش چندانی نداشتند و هدف استفاده‌ی زیاد آن در روزنامه، تنها گرفتن عکس و چاپ، آن در صفحه برای رقابت با دیگران بود. اما کم‌کم فتوژورنالیسم اعتبار و اهمیت خاصی پیدا کرد و در سطحی بالاتر از یک حرفه شناخته شد. فتوژورنالیسم عکاسی مستند شده‌ای است که از طریق صفحات یک نشریه با توده‌ی وسیعی از مردم رابطه برقرار می‌کند. هنگامی که عکس در روند اجتماعی از طریق مطبوعات تکثیر می‌شود، جنبه‌ی خبری پیدا می‌کند. به بیان دیگر تا زمانی که عکس تکثیر نشده است، جنبه‌ی خبری ندارد و تنها در قابلیت ارتباط بصری با مخاطب ارتباط برقرار می‌کند. زمانی که عکس خبری در کنار خبر چاپ نشود، بیننده می‌تواند تفسیر و برداشت کاملاً آزاد از آن داشته باشد، اما هنگامی که عکس همراه با خبر و مطلب در مطبوعات به چاپ می‌رسد، مکمل آن خبر می‌شود. از اینرو مطبوعات شروع به انتخاب عکس‌هایی کردند که فراتر از یک صفحه پُرکن و یا یک مُقسِم گرافیکی صفحات بودند. لذا مطبوعات در هر جا تعهد خود را در برقراری ارتباط بصری با اضافه کردن مسئولیت و جایگاه خود نشان می‌دهند.

عکس‌هایی که برای عرضه به مخاطب تهیه می‌شوند و ما آن‌ها را بنابر قاعده در گستره‌ی فتوژورنالیسم قرار می‌دهیم باید ویژگی‌هایی روانی محکمی داشته باشند. این عکس‌ها ناگزیر به یک موضوع محوری و یک مرکز توجه، نیاز دارند تا مخاطب آنچه را که به طور معمول نمی‌بیند یا نگاه نمی‌کند، دریابد.

۱- (۱۸۸۶-۱۹۶۴) Frank Luther Mott - رئیس مدرسه ژورنالیسم در دانشگاه میسوری آمریکا به سال ۱۹۴۲

۲- Life

۳- Picture Post

این عکس‌ها اطلاعات تازه‌ای به ما می‌دهند. به پرسش‌های متداول ژورنالیستی (عناصر خبری) از قبیل (کی، کجا، چه کسی، چه، چرا و چگونه) پاسخ می‌دهند. عکس‌های عکاسان حرفه‌ای و آگاه می‌تواند در روند رویدادهای اجتماعی و حتی در تحول شرایط اجتماعی مؤثر واقع شوند. چرا که عکس نه تنها واقعیت را بازنمایی می‌کند بلکه مبین احساسات و اندیشه‌های انسان، چه عکاس و چه مخاطب نیز هستند.

تصویر عکاسی با سرعت بیشتری در ذهن انسان جای می‌گیرد و در همه جا معنی می‌یابد. فتوژورنالیست تیزبین در تلاش است که لحظه‌ها و رخداد‌های مهم را دریابد. عکس‌هایی این چنین، از روح حقیقت و نیز قابلیت اقبال عامه در جامعه برخوردارند. آن‌ها آگاهی دهنده، روشنفکرانه، متقاعد کننده و برانگیزاننده‌اند و موفقیت چنین عکاسی به این است که چگونه در عمق مسائل زمان خود رسوخ کرده و اندیشه‌ها، واقعیات و اعتقادات و احساسات جامعه را بیان کند.

لازم به ذکر است که فتوژورنالیسم طیف گسترده‌ای است که عکاسی خبری را نیز شامل می‌شود. آرتور روتشتاین^۱ چنین می‌گوید: فتوژورنالیست عکاس مستندی است که از طریق صفحات یک نشریه با توده‌ی مردم رابطه برقرار می‌کند. بنابر این تمام فتوژورنالیست‌ها عکاس مستند هستند، ولی تمام عکاسان مستند فتوژورنالیست نیستند زیرا همه‌ی آن‌ها برای روزنامه‌ها یا مجلات عکس نمی‌گیرند (شاهرودی، ۱۳۶۹، ۱۹). به عبارت دیگر هر فتوژورنالیستی عکاس مستند است ولی هر عکاس مستندی فتوژورنالیست نیست. در واقع می‌توان گفت عکس‌های مستند می‌توانند در آرشیوها نگهداری شوند اما از لحظه‌ای که در جایی به چاپ برسند در گستره‌ی فتوژورنالیسم محسوب می‌شوند. ظرف سه سال پس از اختراع عکاسی، گرفتن عکس‌های خبری آغاز شد. این فتوژورنالیسم بود که خوانندگان را در نوعی ارتباط با دنیایی ورای افق دیدشان قرار داد. عکس‌های خبری جذابیت خاصی برای بیننده دارند و او را تحت تأثیر قرار می‌دهند و اینها همه در نتیجه‌ی نیروی گزارشگری

۱- Arthur Rothstein (۱۹۱۵-۱۹۸۵) - متولد آمریکا، سردبیر مجله لوک، و اینفینیتی، که در سالهای ۷۶-۱۹۴۶ خود نیز از فتوژورنالیستهای برجسته بود

است که عکاسی در خود نهفته دارد. تام هاپکینسون^۱ (۱۹۸۲) در این رابطه می‌گوید: «خوانندگان، دیگر توده‌ی محروم نیستند. آن‌ها اکنون در ارزش‌های پذیرفته شده و هیجان آور رویدادهایی که در سرتاسر جهان رخ می‌دهد، شریک‌اند. آنان شریک رنج‌ها و وحشت‌های زمین لرزه‌ها، جنگ‌ها، بیماری‌های مسری و فقر هستند.» وی هم‌چنین می‌گوید: فیلم خبری حرکت دارد، اما عکس دوام دارد. عکس یک لحظه‌ی منجمد شده‌ی زمان است.

عکس معروف ژنرال ویتنام جنوبی که شخصاً در حال شلیک به یک ویت کنگ در خیابان سایگون است در پرده‌ی تلویزیون جلوه‌ی بسیار کمی داشت ولی به عنوان یک عکس، جاودان شد و اتهامی برای نوع بشر گردید (بلاف، ۱۳۷۵، ۸۵).

عکاسی خبری وسیله است که اگر به خوبی از آن استفاده شود نیروی عظیمی است در راه بهبود و تفاهم و در صورت استفاده‌ی غلط، صدمات جبران ناپذیری خواهد داشت. عکاسی خبری به دلیل مشتریان بی‌شماری که نشریات بهره‌گیرنده از آن‌ها دارند، بیش از هر شاخه‌ی دیگر عکاسی، بر افکار و عقاید مردم اثر می‌گذارد. بدین دلیل لازم است که عکاسی خبری (به جز مهارت در بکار بردن ابزار) از امانت و آگاهی نیرومندی برخوردار باشد تا بتواند موضوع را درک و عرضه نماید. عکاس باید در برابر عکسی که می‌گیرد و تأثیری که این عکس خواهد داشت احساس مسئولیت کند. اگر در کار خود تحریف روا دارد، با در نظر گرفتن اینکه عکس‌هایش در مقیاس وسیع، چاپ و پخش می‌شود، این کار جنایتی است علیه نوع بشر. این روش حتی در گزارش‌های نسبتاً بی‌اهمیت هم باید اعمال شود. زیرا عکس‌ها، فکر و عقاید مردم را قالب می‌گیرند.

اسماعیل عباسی (۱۳۸۳) مؤلف کتاب فرهنگ عکاسی درباره‌ی فتوژورنالیسم چنین می‌گوید: «فتوژورنالیسم، رشته‌ای از عکاسی است که در خدمت روزنامه‌نگاری بوده و عکاس نیز، عکس‌هایی معمولاً از حوادث، رویدادها یا افراد برای استفاده در روزنامه و مجلات تهیه می‌کند. در فتوژورنالیسم

۱- Tom Hopkinson (۱۹۰۵-۱۹۹۰) - متولد انگلستان، روزنامه‌نگار، نویسنده و مدرس دانشگاه، ادیتور عکس مجله پیکچریست از سال